

Mawlana's Understanding of Tolerance in the Face of Trauma

Travma Karşısında Mevlâna'nın Hoşgörü Anlayışı

Psk. Metehan KATI¹

Orcid: <https://orcid.org/0009-0009-5743-8680>

E. mail: katimetehann@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.32955/neuram2023-12-8.ch16>

Meryem KARAAZİZ²

Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-0085-612X>

E. mail: meryem.karaaziz@neu.edu.tr

Abstract:

People have had a particular lifestyle and conditions since the beginning of humanity. While people can adapt this lifestyle and needs to themselves, they also have people they take as role models. Mawlana is one of the people who are taken as an example with a lifestyle and conditions worthy of humanity and whose words inspire us. Mawlana seems to see tolerance at the top of the lifestyle and needs worthy of society. Mawlana tolerated everyone, regardless of language, religion, race, or class (Küçübezirci, pp. 19-25, 2013).

In line with these situations, Mawlana positively affected people's lifestyles. In this context, it is thought that people's tolerance and humane lifestyle and conditions affect each other positively. People's communication with each other and their living conditions can also affect many people negatively. When people are not treated with tolerance and discrimination is made based on language, religion, race, and class, it can cause some damage to people. This case considers the view on humanity critical (Kara, pp. 1-22, 2006).

It is thought that when people are not treated with tolerance, they cause much damage to other people. People may be exposed to trauma after these situations that people inflict on other people. It stands out that human values have an essential place in this context. It is thought that people's tolerance and humane lifestyle and conditions affect themselves and other people significantly, both positively and negatively (Küçübezirci, pp. 19-25, 2013).

Keywords: Tolerance, View of Humanity, Rumi, Trauma, Lifestyle

---

¹ Department of Psychology, Near East University, Faculty of Arts and Science, Nicosia-Cyprus

² Assoc. Dr., Department of Psychology, Near East University, Faculty of Arts and Science, Nicosia-Cyprus

Özet:

İnsanlığın var olduğu zamandan itibaren, insanların belirli bir yaşam tarzı ve koşulları olduğu görülmektedir. İnsanlar bu yaşam tarzı ve koşullarını kendine göre uyarlayabildiği gibi örnek aldığı kişilerde bulunmaktadır. İnsanlığa yakışır yaşam tarzı ve koşullarda örnek alınan ve sözlerinden feyz alınan insanlardan bir tanesi ise Mevlana'dır. Mevlana insanlığa yakışır yaşam tarzı ve koşullarının en başında hoşgörü olduğu görülmektedir. Mevlana diğer insanları dil, din, ırk ve sınıf ayrımı yapmaksızın herkese hoşgörü ile yaklaşmıştır (Küçübezirci, s. 19-25, 2013).

Mevlana'nın yaptığı bu durumlar doğrultusunda insanların yaşam tarzını olumlu anlamda etkilemiştir. Bu bağlamda insanların hoşgörülü olması ile insanlığa yakışır yaşam tarzı ve koşulların birbirini olumlu anlamda etkilediği düşünülmektedir. İnsanların birbiri ile olan iletişimleri ve yaşam koşulları birçok insanı olumsuz anlamda da etkileyebilir. İnsanlara hoşgörü ile yaklaşılmayıp dil, din, ırk ve sınıf ayrımı yapıldığında insanlarda bazı tahribatlara yol açabilir. İnsanlığa bakış bu durumda çok önemli olduğu düşünülmektedir (Kara, s. 1-22, 2006).

İnsana hoşgörü ile bakılmadığında diğer insanlarda birçok tahribata yol açtığı düşünülmektedir. İnsanın diğer insanlara yaşattığı bu durumlar sonrasında insanları travmaya maruz kalabilir. İnsani değerler bu bağlamda çok önemli bir yere sahip olduğu göze çarpmaktadır. İnsanların, hoşgörü ve insanlığa yakışır yaşam tarzı ve koşulları hem olumlu hem olumsuz anlamda kendilerini ve diğer insanları çok etkilediği düşünülmektedir (Küçübezirci, s. 19-25, 2013).

Anahtar Kelime: Hoşgörü, İnsanlığa Bakış, Mevlâna, Travma, Yaşam Tarzı

***

Giriş:

İnsanlar, yaşamın önemli parçalarından birisidir. Bu parçayı oluşturan en büyük etmenleri ise toplumu oluşturur. Toplumlar birbiri ile etkileşim içindedir. Toplumun içinde yer alan önder kişiler vardır. Bu önder kişiler toplumu olumlu anlamda etkileyebilmektedir. Toplumda bulunan insanların davranış şekli ilerleyen kuşakları etkilemektedir (Kolaç, s. 193-208, 2010).

Toplumda sergilenen davranışlar gelecek nesillerin kültürel davranışlarını etkilemektedir. Toplumların kendilerine ait bir kültürleri, her kültüründe kendine ait olan değerler bütünlüğü bulunmaktadır. Değerler her toplulukta

değişim göstermekte, bireylerin hangi durumları tercih edip etmeyeceği durumları sergilemektedir (Kolaç, s. 193-208, 2010).

Travma

Travma sözcüğünün kökeni Eski Yunancaya kadar uzanmaktadır. Eski Yunancada kelime anlamı ise dokuya gelen zarar olarak adlandırılmaktadır. Tıp dilinde ruhsal ve fiziksel olmak üzere iki ana gruba ayırmıştır. Travma, insanın hem ruhsal hem bedensel durumunu yoran olay için kullanılan genel bir terimdir (Yılmaz ve Şahin, s. 119-137, 2007).

Travma, insanın çaresizliği ile karşı karşıya gelmesi durumuna denir. Travmatik olayda doğal olan baş etmek mekanizmaları işlevsiz hale gelmektedir. Travma bireylerde büyük ölçüde çaresizlik ve korku duyguları yaratmaktadır. Bu çaresizlik ve korku duyguları ile çatışma meydana gelmekte ve daha sonrasında oluşan tehdit durumuna karşı travma durumu gerçekleşmektedir. Psikanalitik görüş travmayı insanın kaldıramayacağı büyüklükteki uyarın ile karşılaşması durumu olarak tanımlamaktadır (Yılmaz ve Şahin, s. 119-137, 2007).

Travma bireyin hem kendisini hem de çevresini olumsuz anlamda etkileyen, fiziksel bütünlüğünü tehdit eden bireylerin olaylara karşı yaşadığı yoğun çaresizlik ve korku duygularıdır. Bu duygular bireyi fiziksel anlamda ve kendisi hakkında değerlerini önemli derecede tehdit eder. Bireylerin dünyaya karşı görüşünü, insanlara karşı güven duygularını yoğun bir şekilde tehdit etmiş olur (Yılmaz ve Şahin, s. 119-137, 2007).

Hoşgörü

Hoşgörü birçok dilde farklı şekilde telaffuz edilmektedir. Hoşgörü teriminin felsefi karşılığı ise diğeri insanların yaptıkları davranışları ya da söyledikleri sözlere karşı müsamaha gösterme anlamı taşımaktadır. Yaşadığımız bu devirde çok önemli bir role sahip olan hoşgörü, insanı nitelendiren en önemli özelliklerin başında yer almaktadır. Hoşgörü oluşturana ana maddeler ise anlayış olarak ele alınır. Hoşgörünün altında yatan en büyük neden sevgidir. Bu yüzden sevgi ve hoşgörü birbirini tamamlayan etmenlerdir. Hoşgörü kavramının temelleri 12-13. Yüzyıllara dayanmakta ve hoşgörü kavramının Kur'an ve Hadisi Şeriflerden öğrenildiği bilinmektedir (Tosun ve Erdoğan, s. 347-362, 2013).

Hoşgörü, içinde birçok duyguyu barındırır. Bu duyguların başında anlayış, sevgi, saygı gibi önemli duygular bulunmaktadır. Bu duyguları barındırması neticesinde hem kişiler arası, hem de toplumlar arası ilişkilerde önemli bir yer tutar. Uzun yıllar boyunca birçok savaş meydana gelmiştir. Bu savaşları sonlandıran durumun hoşgörü olması beklenirken aksine insanların birlerine

olan hoşgörüsünde önemli bir azalma olmuştur. Bu durum toplumlar arası ilişkilere önemli derecede zarar vermiştir. Bu durumların önüne geçilmesi amacı ile toplumun önde gelene isimlerine büyük sorumluluklar düşmüştür. Toplumlar için oldukça önemli kişilerin başında Mevlana Celaleddin Rumi'nin hoş görü anlayışı gelmektedir (Tosun ve Erdoğan, s. 347-362, 2013).

Mevlâna'nın Hoşgörü Anlayışı

Mevlana Celaleddin Rumi'nin sözleri, hayat hikayeleri ve öğretileri günümüze kadar uzanmaktadır. Aktarılan hayat hikayeleri, sözleri ve öğretileri geçmişten günümüze büyük izler bırakmıştır. Özellikle Anadolu'da halen geçerliliğini yitirmemiştir. Mevlana Celaleddin Rumi'nin ele aldığı sevgi, huzur ve hoşgörü temalı eserleri birçok insanın hayat amacını oluşturmuştur. Mevlana Celaleddin Rumi'ye göre hoşgörü kavramı insan sevgisinin temelini oluşturan en büyük etmenlerin başında gelmektedir. Mevlana'nın hoşgörü anlayışında insanın dini, dili, ırkı farketmeksizin herkesi kucaklayan bir kabul ediliş bulunmaktadır (Gül, s. 349- 360, 2019).

Mevlâna Celaleddin Rumi'nin dünyaya bakış açısı şiddet karşıtıdır, insanların sevgi ve hoşgörü ile birlikte beraber yaşamalarına öncülük etmesini savunmaktadır. Geçmiş yaşantılar boyunca toplumlar diğer toplumlara karşı dil, din, ırk gibi ayrımında bulunmuştur. Bu durum bazı sonuçlara sebebiyet vermiş, insanlar arası oluşan dil, din vb. nedenlerden ötürü çatışmalar ortaya çıkmıştır. Mevlâna Celaleddin Rumi ise bu olayların çözümünün sevgi ve hoşgörü olduğunu savunmuştur. Küreselleşmenin bugün geldiği durum itibarı ile yeni bir toplum inşa etmek çok zordur. Mevlâna Celaleddin Rumi'nin ileri görüşlülüğü olması ile bize yüzyıllarıyla öncesinden mesaj vermiştir. Bu mesaj ise şu şekildedir 'Bir şarklı Mağrib'e geldi fakat şarktan gelen niçin garip olsun? Çünkü bütün âlem bir evden fazla bir şey değildir. O sadece bu evden o eve gitmiş yahut evin şu köşesinden bu köşesine geçmiş demektir'. Mevlana Celaleddin Rumi'nin bu sözlerinde bazı anlamlar olduğu düşünülmektedir. Aslında Mevlâna Celaleddin Rumi'nin ileri görüşlülüğü ve her şeyin farkında olduğu düşünülmektedir (Gül, s. 349- 360, 2019).

Mevlâna Celaleddin Rumi'nin hoşgörü anlayışına göre insanın dini, dili, ırkı, anlayışı ne olursa olsun hoşgörü ile yaklaşılması gerekmektedir. Sadece Müslüman kimselere hoşgörü ile yaklaşmayı doğru bulmamış, tüm dine mensup insanlara aynı şekilde davranarak hoşgörü boyutunu evrensel hale getirmiştir. Mevlâna Celaleddin Rumi'nin 'Ne olursan ol yine gel' sözü bu durumu kanıtlar niteliktedir. Mevlâna Celaleddin Rumi'nin yaşamının hoşgörü ile karakterize olması sebebi ile cenazesine birçok dil, din, ırktan insan katılım göstermiştir (Gül, s. 349-360, 2019).

Sonuç:

Dünya'nın her geçen gün birlik ve bütün olmaktan daha da uzaklaştığı bu günlerde, din, dil, ırk vb. gibi birçok neden üzerinden ayırım yapıldığı ve bu ayırımın gözlenme oranının gittikçe arttığı gözler önündedir. Bunun sonucunda oluşan durum diğer insanlarda yoğun yıkıcı etmenlere yol açmaktadır. İnsanlar kendilerini kötü hissetmekte yani farklı görüldüğünü hissetmektedirler. Bu durumda bireylerde bazı yıkıcı problemler oluşmaya başlamaktadır. Bu problemlerin başında insanların yaşadığı travmalar gelmektedir. Travmaların ortaya çıkma sebebinin ise insanlara karşı yapılan ayırım, sevgisizlik ve hoşgörüden uzak bir profil sergilemesinden olduğu düşünülmektedir. Bireylerde travmayı ya da başka bir sonucu doğurmamak, bu gibi durumları hazırlayıcı hiçbir etmeni doğurmamak için bireylerin birbirlerine hoşgörü ve sevgi ile yaklaşılması gerektiği düşünülmektedir. Sevgi ve hoşgörünün olmaması insanların birbirlerini düşman gibi görmeleri ve toplumdaki sevgi ve hoşgörünün yok olacağını göstermektedir.

Toplumun geleceği için din, dil, ırk gibi ayrımların yapılmaması ve önüne geçilmesi gerekmektedir. Mevlâna Celaleddin Rumi'nin Dünya'yı büyük bir köy olarak görmesi insanların hoşgörü ile hep birlikte yaşamaları dışında bir seçeneğin olmadığını ifade etmektedir. Mevlâna Celaleddin Rumi insanın yaratılışının sevgi üzerine olduğunu aktarmaktadır. İnsanların hangi dil, din, ırk ve inanışta olursa olsun bir birlerine karşı hoşgörü ile yaklaşmaları gerektiğini savunmaktadır.

Mevlâna Celaleddin Rumi'nin insanlığa bir görev olarak sunduğu hoşgörüyü önemli bir ilke olarak görmek ve benimsemek oldukça önemlidir. Mevlana ilahi öğretilerinde insanların hayatın her alanında hoşgörü ile karakterize olmuş bir insan olmak için çabalanması gerektiğini vurgulamaktadır. İnsanlar diğer insanlara karşı hoşgörü ile yaklaştıkları zaman gelecek nesillerdeki insanlar bu durumun farkında olacak ve neticesinde hoşgörülü, psikolojik olarak sağlam bir toplumdaki söz edilebilecektir (Arpağuş, s. 91-111, 2007).

KAYNAKÇA

Arpaguş, S. (2007). Mevalana Celaleddin Rumi. *İstem Dergisi*,2010, 91-111.

Gül, M. (2019). Mezhepler Arası Ötekileřtirme Karşısında Mevlana'nın Hoşgörü Öğretisi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırma Dergisi*, 6(6), 349-360.

Kara, M. (2006). Doęumunun 800. Yılında Mevlana ve Mevlevilik. *Uludaę Üniversitesi İlahiyat Fakóltesi Dergisi*, 15(1), 1-22.

Kolaç, E. (2010). Hacı Bektař Veli Mevlana ve Yunus Felsefesiyle Türkçe Derslerinde Değerler ve Hoşgörü Eęitimi. *Türk Kólütürü ve Hacı Bektař Veli Araştırma Dergisi*, 55, 193-208.

Küçükbezirci, Y. (2013). Mevlananın Hoşgörü Felsefesi ve İletişim. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30, 19-25.

Tosun, M., ve Erdoędu, ř. (2011). Mevlana Çevirilerinde Sembollerin Önemi: 'Ney' ve 'Gel' Örneęinde Mesnevi'nin Evrensel Hoşgörü Anlayışı. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(1), 347.362.

Yılmaz, B., ve şahin, N. (2007). Arama Kurtarma Çalışanlarında Travma Sonrası Stres Belirtileri ve Travma Sonrası Büyüme. *Türk Psikoloji Dergisi*, 22(59), 119-137.